

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

Douglas Adams

**KELIAUTOJO
KOSMOSTOPU
VADOVAS
PO GALAKTIKĄ**

Douglas Adams
KELIAUTOJO KOSMOSTOPU VADOVAS
PO GALAKTIKĄ

Moksliniai fantastiniai romanai

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS!!!

“Didžiuliai laivai nejudėdami kabojo danguje. Paskui įsijungė kiekvienas tiuneris pasaulyje, kiekvienas radijo ar televizijos imtuvas...

- Žemės gyventojai, prašau jūsų dėmesio. Čia kalba Vogonas Medūzius. Galaktikos pakraščių vystymo planai reikalauja nutiesti greitkelį per jūsų žvaigždės sistemą, ir, deja, jūsų planeta, viena iš tų, kurias numatyta sunaikinti...”

Iš anglų kalbos vertė VIDA BRAZAUSKIENĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
176 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Douglas Adams - THE HITCHHIKER'S GUIDE TO THE
GALAXY

New York, Ballantine books, 1981

Copyright © by Douglas Adams, 1979

Cover art copyright © by Chris Foss, 1990

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2000

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Turiny

KELIAUTOJO KOSMOSTOPU VADOVAS PO GALAKTIKĄ

SUDIE, IR AČIŪ UŽ ŽUVIS

Pastabos

KELIAUTOJO KOSMOSTOPU VADOVAS PO GALAKTIKĄ

Toli toli, nemadingiausiojo Vakarinės Galaktikos Vijos galo užkampyje, kurio nerosite jokiam žvaigždėlapyje, yra maža nereikšminga geltona saulė.

Aplinkui šią maždaug devyniasdešimt dviejų milijonų mylių atstumu skrieja visiškai neverta dėmesio mažytė žalia planeta, kurios gyventojai, kilę iš beždžionių, yra tokie stebėtinai primityvūs, jog vis dar įsivaizduoja, esą skaitmeniniai laikrodėliai - baisiai gudrus išradimas.

Šią planetą kamuoja - ar veikia kamavo - štai koks galvosūkis: dauguma jos gyventojų didžiumą laiko jaučiasi nelaimingi. Siūlyta daugybė šio galvosūkio sprendimo būdų, tačiau beveik kiekvienu atveju dažniausiai nagrinėtas nedidelių žalių popieriaus gabalėlių judėjimas - ir tai keista, nes apskritai nelaimingi jausdavosi ne tie mažieji žalieji popieriaus gabalėliai.

Žodžiu, galvosūkis liko neišspręstas; daugybė žmonių tūžo, beveik visi sielvartavo - netgi tie, kurie turėjo skaitmeninius laikrodėlius.

Ne vienas vis tvirčiau tikėjo, kad visi baisiai

apsiriko, iš viso išlipdami iš medžių. O kai kurie tvirtino, jog net medžiai - netikęs ėjimas: geriausia būtų buvę apskritai neišlįsti iš vandėnyno.

O paskui vieną ketvirtadienį, praėjus beveik dviems tūkstančiams metų nuo tos dienos, kai vienas žmogus buvo prikaltas prie medžio, nes šnekėjo, kaip šaunu būtų dėl įvairumo neskriausti kitų žmonių, mergina, sėdėjusi nuošaliame mažos Rikmensvorto kavinės kamputyje, staiga atspėjo, kas visą tą laiką kriko, ir galiausiai suvokė, kaip galima paversti pasaulį gera ir laiminga vieta. Šįkart sprendimas teisingas, turėtų pasisekti, ir nebereikėtų nieko prie nieko kalti.

Deja, mergina nespėjo net nubėgti iki telefono ir kam nors papasakoti apie tai - užgriuvo siaubinga, kvaila katastrofa, todėl sumanymas pražuvo amžinai.

Čia pasakojama ne apie tą merginą.

Bet čia pasakojama apie siaubingą kvailą katastrofą ir kai kurias jos pasekmes.

Taip pat čia pasakojama apie knygą; knygą, kurios pavadinimas - "Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką", nežemišką, niekuomet neišleistą Žemėje knygą, kurios nė vienas žemie-

tis neregėjo, netgi negirdėjo apie ją iki tol, kol užgriuvo baisioji katastrofa.

Tačiau ta knyga neabejotinai nuostabi.

Faktiškai ši knyga turbūt pati nuostabiliausia iš visų, kokias tik yra išleidusi Mažųjų Grigo Ratų leidybos korporacija - apie kurią taipogi net negirdėjo joks žemietis.

Tai ne tik neabejotinai nuostabi - tai dar ir nepaprastai populiari knyga, populiareesnė nei "Dangiškoji Slauga Namuose Kiekvienam", geriau perkama nei "Dar Penkiasdešimt Trys Laiko Stūmimo Nulinėje Traukoje Būdai", prieštaringesnė už Oolono Kolufido filosofinių galvasopių trilogiją "Kur Dievas Suklydo", "Dar Keletas Rimčiausių Dievo Klaidų" bei "Kas Iš Viso Tas Dievas?".

Daugumoje ramesniųjų Išorinio Rytinio Galaktikos Pakraščio civilizacijų "Keliautojo Kosmostopu Vadovas" jau išstūmė "Galaktikos Enciklopediją", nes šiame tipiniame veikale pateikiamos visapusiškos žinios bei išmintis, ir nors jame esama nemažai spragų bei pakanka abejotinių, ar - mažiausia - baisiai netikslių teiginių, jis dėl dviejų svarbių priežasčių pranašesnis už senąjį veikalą, skirtą veikiau pėstiesiems.

Pirmiausia - jis truputį pigesnis; o antra - ant jo viršelio didelėmis draugiškomis raidėmis užrašy-

tas žodis "NEPANIKUOK".

Bet pasakojimas apie baisųjį kvailąjį ketvirtadienį, pasakojimas apie keistas jo pasekmes, taipogi pasakojimas apie tai, kaip šios pasekmės neišpainiojamai persipynė su nepaprastosios knygos istorija, prasideda labai paprastai.

Jis prasideda nuo vieno namo.

Pirmas Skyrius

Namas stovėjo ant nuožulnios įkalnės pačiame kaimelio pakraštyje. Stovėjo atokiai ir žvelgė į plačiai besidriekiančius Vakarų Krašto ūkininkų laukus. Anaip tol neypatingas - maždaug trisdešimties metų amžiaus senas, pasmukęs, kerėpliškas plytų namas su ketvertu fasadinių langų, kurių dydis bei išdėstymas daugiau ar mažiau neprikaištingai erzino akį.

Vienintelis asmuo, kuriam namas kažkodėl atrodė ypatingas, buvo Arturas Dentas; bet, šiaip ar taip, Dentas gyveno būtent šiame name. Gyveno gal jau kokius trejetą metų - nuo tada, kai išvyko iš Londono, nes Londonas jį dirgino ir erzino. Dentas buvo irgi maždaug trisdešimties metų amžiaus, aukštas, tamsiaplaukis ir nuolatos truputį sunerimęs. Paprastai labiausiai jį jaudino tai, kad žmonės amžinai klausinėdavo, kodėl jis

atrodo toks susijaudinęs. Dentas dirbo vietinėje radijo stotyje ir visuomet sakydavo draugams, kad ten kur kas įdomiau, negu gali atrodyti jiems. Beje, taip ir buvo - dauguma jo draugų darbavosi reklamos srityje.

Naktį iš trečiadienio į ketvirtadienį žiauriai lijo, takas palei gyvatvorę pažliugo ir patišo, tačiau sušvitusi ketvirtadienio ryto saulė dar kartą - paskutinį kartą - nutvieskė Arturo Dento namą ryškiai ir skaisčiai.

Arturui kol kas niekas deramai nepranešė, kad taryba ketina nugriauti namą, o jo vietoje nutiesti greitkelį.

Ketvirtadienio rytą, aštuntą valandą, Arturas jautėsi nekaip. Prabudo apspangęs, atsikėlė, svirduliuodamas pakvanklinėjo po kambarį, pravėrė langą, pamatė buldozerį ir nuslimpinio į vonią praustis.

Pastą ant šepetėlio - šitaip. Šveičiam.

Veidrodis - rodo lubas. Pataisom. Akimirką veidrodis rodė kitą buldozerį už vonios kambario lango. Deramai pakreiptas pradėjo atspindėti Arturo Dento šerius. Arturas juos nugremžė, nusi-prausė, nusišluostė ir nutrepsėjo į virtuvę paieš-

koti ko nors skanaus.

Virdulys, čiaupas, šaldytuvas, pienas, kava.
Aaa-u.

Akimirką žodis "buldozeris" klydinėjo po Dento galvą, ieškodamas, su kuo čia susisiejus.

Buldozeris už virtuvės lango buvo iš tikrųjų didelis.

Arturas kiek paspoksojo į jį.

"Geltonas" - pagalvojo Arturas ir nusliūkino atgal į miegamąjį apsirengti.

Pakeliui užsukęs į vonią išgėrė didelę stiklinę vandens, paskui dar vieną. Pradėjo įtarti, kad jį kamuoja pagirios. Kodėl jį kamuoja pagirios? Ar iš vakaro gėrė? Pagalvojo - matyt, tikrai gėrė. Pastebėjo blyksnį veidrodyje. Pagalvojo - "geltonas" - ir nutrepsėjo tolyn į miegamąjį.

Stovėjo ir galvojo. Galvojo: aludė. Viešpatie mieliausias, aludė. Neaiškiai prisiminė tūžęs - tūžęs dėl kažko, kas atrodė svarbu. Pasakojo apie tai visiems, pasakojo veikiausiai nepaprastai ilgai: aiškiausias regimasis prisiminimas - apsi-
blausę pašnekovų veidai. Kažką apie greitkelį, apie kurį išgirdo visai neseniai. Apie tai atseit pranešinėta jau ne pirmą mėnesį, tik neatrodo, kad kas nors ką nors būtų girdėjęs. Juokinga. Jis sriūbtelėjo vandens. Nusprendė: viskas stos į

savo vietas - tas greitkelis niekam nereikalingas, taryba neturi jokio pagrindo savivaliauti. Viskas bus gerai.

Dieve, na ir prisilakė jis, kaip sau norit. Pasižiūrėjo į rūbų spintos veidrodį. Iškišo liežuvį. Pagalvojo: geltonas. Žodis "geltonas" klaidžiojo po smegenis, ieškodamas, su kuo čia susisiejus.

Po penkiolikos sekundžių Arturas Dentas buvo lauke ir gulėjo priešais didelį geltoną buldozerį, sodo takeliu važiuojantį artyn.

Ponas L.Prozeris buvo, kaip sakoma, tik žmogus. Kitaip tariant - dvikojė angliorganinės gyvybės forma, išsivysčiusi iš beždžionės. Konkrečiau - tai buvo storas, apsiblausęs keturiasdešimtmetis vietinės tarybos darbuotojas. Įsidėmėtina: jis - nors pats šito nežinojo - taip pat buvo tiesioginis Čingischano palikuonis pagal vyriškąją liniją; tačiau besikeičiančios kartos bei rasių kryžminimasis taip sujaukė genus, jog mongoloidinių bruožų jo išvaizdoje nesimatė; vieninteliai galinųjų prosenolių pėdsakai, išlikę pono L.Prozerio asmenybėje - tai žymus apkūnumas juosmens srityje bei meilė mažoms kailinėms kepuraitėms.

Jis anaip tol nebuvo didis karys; faktiškai tai

buvo nervingas, nuolat sunerimęs žmogelis. Šiandien jis nervinosi ir nerimavo ypatingai, kadangi užduotis - būtent, pasirūpinti, kad Arturo Dento namas būtų pašalintas dar tą pačią dieną - rimtai įstrigo.

- Liaukitės, pone Dentai, - šnekėjo jis, - pats žinot, kad nieko nelaimėsite. Juk negalite gulėti priešais buldozerį iki amžiaus galo.

Ponas L.Prozeris pabandė nuožmiai sužaibuoti akimis, bet jam nepavyko.

Išsidrėbęs dumblyne Arturas kandžiai atkirto:

- Lažinamės. Pažiūrėsime, katras surūdys pirmas.

- Bijau, kad jums teks nusileisti, - pasakė ponas Prozeris, griebdamasis savo kailinės kepuraitės ir sukdamas ją aplink pakaušį. - Šį greitkelį reikia nutiesti, ir jis bus nutiestas!

- Pirmą kartą girdžiu, - pasakė Arturas. - Kodėl reikia jį nutiesti?

Ponas L.Prozeris truputį pagrūmojo pirštu, paskui liovėsi ir atitraukė pirštą.

- Ką jūs sau manot, šitaip klausinėdamas? - pasakė jis. - Tai juk greitkelis. Greitkelius tiesti būtina.

Greitkeliai - tai tokie išradimai, leidžiantys tam tikriems asmenims labai greitai nukakti iš taško

A į tašką B, kuomet kiti asmenys labai greitai lekia iš taško B į tašką A. Žmonės, gyvenantys taške C, esančiame kaip tik tarp dviejų minėtųjų taškų, nuolat laužo galvas, mėgindami atspėti, kuo gi taip nuostabus tasai taškas A, kad į jį šitaip veržiasi tokia gausybė žmonių iš taško B, ir kuo gi taip nuostabus tasai taškas B, kad į jį šitaip veržiasi tokia gausybė žmonių iš taško A. Dažnai jie trokšta, kad tie žmonės kokį kartą visam laikui apsispręstų, kur, velniai rautų, jie pageidauja būti.

Ponas L.Prozeris pageidavo būti taške D. Taškas D nereiškė konkrečios vietos - tikėtų tiesiog bet kuris taškas, pakankamai nutolęs nuo taškų A, B ir C. Taške D ponas L.Prozeris turėtų dailų mažą namuką su kirvukais virš staktų; jis maloniai leistų laiką taške E - tiksliau tariant, artimiausioje taškui D aludėje. Žmona, aišku, norėtų auginti aplink staktą vijoklines rožes, bet ponui Prozeriui mielesni kirvukai. Jis nežinojo kodėl - tiesiog mėgo kirvukus, ir tiek. Pamačius pasityčiojančias buldozerių vairuotojų šypsenas, jį išmušė raudonis.

Jis pamindžikavo nuo kojos ant kojos - bet ant abiejų kojų jautėsi vienodai nepatogiai. Kažkas aiškiai iškrėtė siaubingą žioplystę, ir Prozeris meldė dievus, kad tik nepasirodytų, jog apsižiop-

lino jis pats.

Ponas L.Prozeris tarė:

- Žinote, juk jūs turėjote teisę pateikti savo pasiūlymus bei prieštaravimus deramu metu.

- Deramu metu? - užkukė Arturas. - Deramu metu?! Aš pirmą kartą išgirdau naujieną vakar, kai į mano namus atvyko darbininkas. Aš paklausiau, ar jis atėjo langų valyti, o tas atsakė - ne, jis atėjo namo griauti. Suprantama, pasakė ne iš karto. Tai jau ne. Iš pradžių jis apšluostė porą langų ir pareikalavo penkinės. Paskui pasakė.

- Betgi, pone Dentai, planai jau devynetą mėnesių laukia artimiausioje planavimo kontoroje.

- Kaipgi, vos išgirdęs aš patraukiau tiesiog tenai - vakar po pietų. Jūs nelabai nėrėtės iš kailio, stengdamiesi paviešinti tuos planus, ar ne? Tai yra, iš tikrųjų kam nors pranešti ar panašiai.

- Bet planai buvo demonstruojami...

- Demonstruojami? Galų gale man teko leisti į rūšį jų ieškoti.

- Ten ir yra demonstravimo skyrius.

- Pasiėmus deglą.

- Ak, na... tikriausiai dingo elektra.

- Ir laiptai taip pat?

- Bet paklauskite, jūs juk radote skelbimą,...

Pastabos

1) "Prezidentas": pilnas titulas - Galaktikos Imperijos Administracijos Prezidentas. Termino "Imperija" neatsisakyta, nors dabar tai jau anachronizmas. Šiuo metu paskutinis dinastijos Imperatorius pusiau negyvas, ir taip yra jau daugybę šimtmečių. Paskutinę mirties komos akimirką jis buvo uždarytas stazės lauke, kur ir laikomas amžino nekintamumo būsenoje. Šiuo metu visi jo įpėdiniai jau seniai išmirę, o tai reiškia, kad valdžią paprastai ir veiksmingai, nesigriebdami jokių drastiškų priemonių, perėmė stovintieji laipteliu ar dviem žemiau, taigi dabar matome, kad valdymo funkcijos priklauso grupei, kuriai kadaise paprasčiausiai priklausė Imperatoriaus patarėjų pareigos - renkamų Atstovų asamblėja, vadovaujama pačios asamblėjos išsirinkto prezidento. Faktiškai šioje struktūroje jokios valdžios nerasi. Prezidentas - ypatingas, nepaprastai nominalus vadovas; jokios realios valdžios jis nė iš tolo neturi. Jį neabejotinai renka vyriausybė, tačiau jam būtinos ne vadovo, o subtilaus akižagos savybės. Dėl šios priežasties prezidentas - visuomet prieštariną asmenybė, visuomet keliantis pasipiktinimą, tačiau patrauklus tipas. Jo darbas - ne valdyti,

bet atitraukti dėmesį nuo valdančiųjų. Pagal šiuos kriterijus Zafodas Biblbroksas - vienas tinkamiausių prezidentų, kokius tik kada nors turėjo Galaktika; iš dešimties savojo prezidentavimo metų dvejus jis jau praleido kalėjime, nužeistas už sukčiavimą. Labai, labai nedaug žmonių suvokia, kad Prezidentas ir Vyriausybė iš esmės neturi jokios galios, o iš tų nedaugelio tik šešetas žino, kieno rankose sutelkta tikroji politinė valdžia. Dauguma piliečių nesigarsindami tiki, kad svarbiausių sprendimų darymo procesą valdo kompiuteris. Kvailiau klysti neįmanoma.

2) Tikrąjį Fordo Prefekto vardą įmanoma išstarti vien senoviniu Betelgeuzės dialektu, faktiškai išnykusių po Didžiosios Gal. Suirusio Hrungo Katastrofos /Žv./, įvykusios 03758 metais, kuomet Betelgeuzėje VII tapo sunaikintos visos senosios Praksibetelio bendruomenės. Fordo tėvas - vienintelis planetos gyventojas, nežuvęs Didžiosios Suirusio Hrungo Katastrofos metu; jį išgelbėjo neįtikėtinas sutapimas, kurio jis taip ir neįstengė suprantamai paaiškinti. Visą šį epizodą gaubia gili paslaptis: iš tikrųjų niekas niekur nežino, kas buvo tas Hrungas ir kodėl jam prireikė suirti būtent Betelgeuzėje VII. Didžiadvasiškai išsklaidęs jį apsupusius neišvengiamo įtarumo debesis, Fordo

tėvas atvyko gyventi į Betelgeuzę V, kur tapo Fordo tėvu ir dėde kartu; žuvusiai savo rasei atminti jis pakrikštijo sūnų senoviniu praksibetelišku vardu. Kadangi Fordas taip ir neišmoko ištarti tikrojo savo vardo, jo tėvas galiausiai mirė iš gėdos; kai kuriose Galaktikos srityse ši liga vis dar neišgydoma. Mokykloje vaikai pravardžiuodavo Fordą Iksu - išvertus iš Betelgeuzės V kalbos, tai reikštų "berniuką, kuris nesugeba padoriai paaiškinti, kas yra Hrungas, anei kodėl jam prireikė suirti Betelgeuzėje VII".